

Ungdomsarbetslösheten – ett hot mot vår framtid

”De största orättfärdigheterna som drabbar världen idag är ungdomsarbetslösheten och de äldres ensamhet. De äldre behöver omsorg och kamratskap; de yngre behöver arbete och hopp, men har varken det ena eller det andra. Problemet är att de inte längre ens förväntar sig dem. De har krossats av samtiden.” (Påven Franciskus, 1 oktober 2013)

”När ett samhälle är strukturerat på ett sådant sätt att inte alla kan få möjligheten att arbeta, då är det samhället inte rättvist.” (Påven Franciskus, 1 maj 2013)

Mot bakgrund av en utbredd oro över arbetslösheten i Europa betalar i synnerhet unga människor ett högt pris för den ekonomiska kris som de själva inte har förorsakat. Bland dem ligger arbetslöshetssiffrorna högre än för befolkningen i övrigt. Även om ungdomsarbetslösheten fanns redan före finanskrisen och den ekonomiska krisen så är arbetslöshetstalet i genomsnitt i EU-länderna nu två gånger så högt för yngre människor än för övriga åldersgrupper, och i flera medlemsländer ligger ungdomsarbetslösheten på mer än 50%. Den Europeiska Konferensen av Justitia et Pax kommissioner stämmer in i de vädjanden som görs för att utarbeta en ny strategi och bemöta denna orättvisa.

Även om man på EU-nivå erkänt behovet av att investera i unga människor i form av miljarder euro som anslagits till ungdomsprojekt så kommer inte bara ekonomiska försäkringar att lösa krisen. En grundläggande orsak till krisen ligger i att man inte förstår att betydelsen av att ha ett arbete sträcker sig långt bortom en betald anställning, med avgörande personliga, sociala och kulturella konsekvenser. Av den orsaken, har den katolska socialläran gång på gång betonat att ett anständigt arbete är en grundläggande mänsklig rättighet. I de europeiska samhällena idag förvägras många den rättigheten, däribland miljoner unga människor.

Marknadens och den finansiella sektorns krav har satts före samhällets behov och i synnerhet före de ungas behov. De representerar våra samhällens framtid men deras livsperspektiv har förminskats och deras mänskliga värdighet har kränkts. De riskerar att bli en förlorad generation. Tyngdpunkten har legat på att balansera våra nationella budgetar, medan behovet att investera i människor har lämnats åt sidan. I ett längre perspektiv skadar den strategin ytterst möjligheten till en hållbar ekonomisk tillväxt. Arbetslöshetens demoraliserande inverkan hindrar många unga människor från att satsa på yrkespraktik och företagsamhet. Dessutom betalar många unga människor mycket höga avgifter för universitets- och yrkesutbildning, och skaffar sig därmed skulder redan som unga trots att arbeten sedan inte finns tillgängliga. Andra väljer att emigrera för att söka bättre möjligheter någon annanstans. Även om vi idag välkomnar en större rörelsefrihet över nationsgränserna så får det förödande följder för de samhällen som förlorar ett stort antal unga människor bara för att de inte kan erbjuda några framtidsmöjligheter.

För att svara på krisen måste en huvudprioritering för regeringarna vara att satsa på anställningar för unga människor något som också erkänts av ledare i EU. För att en sådan satsning ska bli effektiv måste det finnas ett meningsfullt samarbete med och stöd till de arbetsgivare som tillhandahåller riktiga anställningar för unga. Arbetsgivare måste uppmuntras och stödjas i att ha en balanserad arbetskraft så att de kan anställa unga som behöver erfarenhet jämte andra som kan dela sin erfarenhet med dem. Det är lika viktigt att det också finns en verkningfull lagstiftning som hindrar att unga människor utnyttjas och

som garanterar att de får en rättvis ersättning för sitt arbete och att praktik och lärlingskap inte utnyttjas.

Vi måste erkänna att många unga människor har blivit besvikna på politiska ledare och politiska processer, som de anser ha förbisett deras behov och bekymmer och att de inte har fått ett nödvändigt skydd. Utbredningen av detta slags besvikelse sätter demokratin i fara och hotar våra samhällens framtida stabilitet. Sådana känslöströmningar har givit sig till känna över hela Europa på flera olika sätt, både i form av våldsamma protester och i ett ökat stöd för politiska extremister. Parallellt med strategier mot ungdomsarbetslösheten måste politiska ledare också satsa på demokratin genom att införa mekanismer för konsultation som aktivt engagerar unga människor i de processer som syftar till att lösa krisen.

På lång sikt måste utbildningen vara central för en hållbar arbetsmarknadspolitik. Utbildning handlar om något mycket mer än att bara förbereda unga för ett arbete. Utbildning fostrar unga människor till medborgarskap och därför är en bred utbildning nödvändig. Samtidigt måste utbildningsinstitutioner vara inbegripna i en pågående dialog med näringslivet och arbetsgivare så att de försäkras om att de erbjuder utbildningar som är relevanta för den aktuella arbetsmarknaden. Den traditionella modellen med ”en anställning för livet” är inte längre en realistisk och uppnåelig målsättning. Många unga människor skulle ha fördel av ett mer flexibelt förhållningssätt som uppmuntrar dem att utveckla en bred kompetens och fortsätta att bygga på denna kompetens under hela deras verksamma liv.

I det sammanhanget är de värderingar som vi förmedlar till unga människor och som har med arbete och anställning att göra också viktiga. Grundvärderingar som solidaritet, det gemensamma goda och att vara till tjänst för andra kan lätt gå förlorade i vårt alltmer materialistiska samhälle. Kombinerat med det sätt på vilket vi accepterar avgörande skillnader i ersättningsnivåer för olika typer av anställningar, ofta med liten eller ingen relation till arbetets verkliga värde, skapar detta en kultur där en ung människa kan se sig som misslyckad eftersom hon inte har ett ”spännande” jobb, en hög lön eller kändisstatus. Det här är inte bara skadligt för individens mentala hälsa och välmående, utan kan också leda till ett sammanbrott i den sociala sammanhållningen och för solidariteten i ett samhälle.

Ungdomsarbetslösheten är den tydligaste och mest oroande symptomen på ett mycket större problem – misslyckandet att inse arbetets djupaste betydelse i den sociala och ekonomiska politiken. Trots att ungdomsarbetslösheten bör vara den främsta prioriteringen för regeringar, så får den inte ses som något isolerat, utan som en del i en bredare process där man uppmärksammar hinder som drabbar människor inom alla samhällssektorer för att komma ut på arbetsmarknaden. Det bör också vara en ständigt återkommande fråga på det Europeiska Rådets agenda och finnas som en högsta prioritet inom relevanta internationella organisationer. Åtgärder på kort sikt för att stödja de som befinner sig i riskzonen är av största vikt, men ännu viktigare är politiska och kulturella förändringar på lång sikt som behövs för att få till stånd en rättvisare och hållbar modell för arbetsmarknaden i våra samhällen. Den nuvarande krisen erbjuder ett verkligt tillfälle för bestående förändringar, där unga människors rättmätiga strävan att vara med och styra erkänns och uppmuntras.

Inför de kommande europeiska valen vänder vi oss till de europeiska regeringarna och institutionerna inom EU för att de:

- prioriterar arbetsmarknadsåtgärder inom den ekonomiska återhämtningen och särskilt visar på strategier för att svara på ungdomsarbetslösheten och som utarbetas i samförstånd med unga människor;
- säkerställer snabba åtgärder för att examina erkänns inom Europeiska Unionen;
- undersöker redan existerande mekanismer för att konsultera och samarbeta med unga människor i syfte att övervinna både politisk alienation och extremism som ökar bland de unga;
- stödjer de arbetsgivare som erbjuder lämpliga arbetstillfällen för unga samtidigt som man försäkras om en fullvärdig lagstiftning som skyddar mot utnyttjande av unga arbetare;
- tillhandahåller stöd, även finansiellt, för utbildning och yrkesträning;
- inrättar mekanismer för att undersöka hur det nuvarande utbildningssystemet bidrar till en hållbar arbetsmarknad där alla nyckelaktörer deltar, som företagssektorn, fackföreningarna, arbetsorganisationer och unga människor.